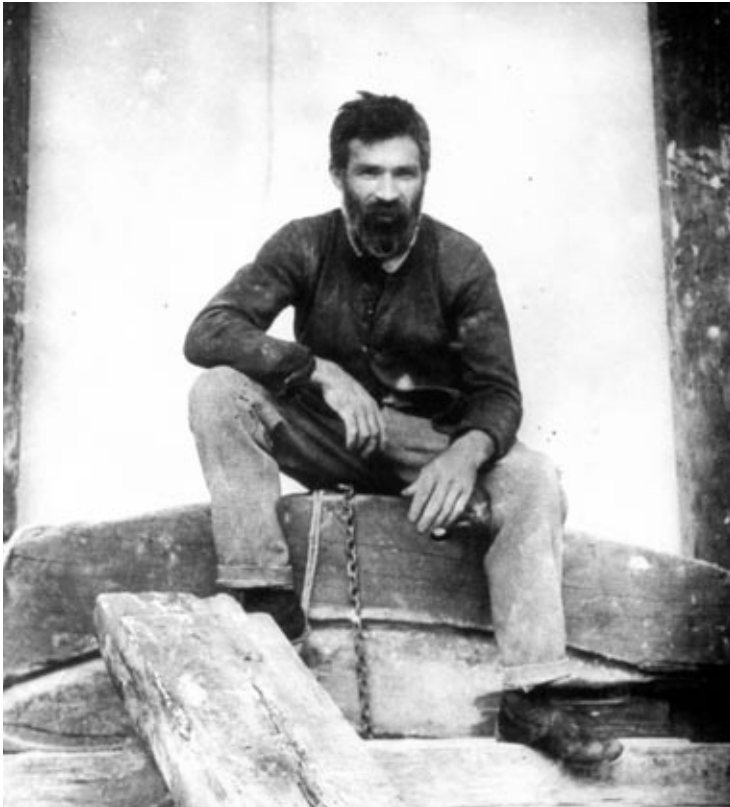

A bronz és a fény

– Constantin Brâncuși (1876–1957) –

„Folyton meg akarunk érteni valamit. Holott semmi sincs, amit meg kellene értenünk. Mindannak, amit itt, a Műhelyben látnak, egyetlen érdeme van: az, hogy megélte valaki...”

Constantin Brâncuși

Egy szegény olténiai faluban született 1876-ban, ahol minden második embert Brâncuși-nak hívnak – akkor senki sem gondolta volna, hogy egy közülük világhírű lesz valaha.

Többévi inaskodás és nehéz fizikai munka után Craiován, majd Bukarestben tanult szobrászatot. 1904-ben gyalog elindult Párizsba – itt folytatta tanulmányait, és ez a város lett aztán állandó lakhelye. Többek között Rodin műhelyében is dolgozott, első munkái még azt mutatják, hogy akkoriban teljesen az ő hatása alatt állt. Brâncuși-nak azonban volt ereje kivonni magát a bűvköréből („a nagy fák árnyékában semmi sem nő”), és újrakezdeni, egyéni stílusban.

A Közép-európai Kulturális Intézetben 2007. március–áprilisában bemutatott kiállítás nyomán.

1913-ban már a legnagyobb nevek (Delacroix, Courbet, Cezanne, Gauguin, Manet, Degas stb.) mellett állít ki New Yorkban, majd Chicagóban. Bukarestben azonban csak félsikereket ér el.

Azt az elhatározását, hogy maga örökíti meg alkotásait, egy anekdotából ismerjük: egyszer egy amatőr fényképész fotózott a műhelyében, és a művésznek feltűnt, hogy az egyik bronzszobor nem úgy csillog, ahogyan kellene. Amikor kérdőre vonta a fényképészt, hogy mi történt a darabbal, az naivan azt válaszolta: bepúderezte, hogy tompítsa a bronz csillogását. Brâncuși felháborodva kidobta a fényképészt, és attól kezdve maga fényképezte munkáit.

Kevés olyan művész van, aki a szobrászat és fotózás teljesen különböző nyelvét ennyire össze tudta volna hangolni. Fotóművészete kizárólag önmagára és saját műhelyére, saját belső világára terjedt ki, egyebet nem fényképezett. Képei nem csupán megragadott pillanatok,

hanem nagyon tudatosan megtervezett kompozíciók, ahol a műhely minden egyes részletének külön szerepe van.

A bronzból készült szobrok felületmegtanulmányozásában egy egészen egyedi stílust alakított ki, ez tükröződik a fotókon is.

Brâncuși műhelye egyben kis darabja volt nagyon hiányolt hazájának is. Sokan megfordultak benne, mindenki számára nyitva állt. Volt azonban egy nagyon fontos sajátossága: amíg például Bourdelle műhelye amolyan iskolaként szolgált, és

tanulni lehetett benne, addig a Brâncuși-é inkább szentélyre emlékeztetett, ahová elmélyülni, feltöltődni jár az ember.

Az ottani ambivalens fogadtatás ellenére sem tudott soha teljesen elszakadni Romániától, amit az is mutat, hogy leghíresebb alkotásai (*A csók kapuja*, *A hallgatás asztala*, *A végtelen oszlop*) éppen Tîrgu Jiuban találhatóak.

Miután idegen földön élte le az életét, végrendeletében a műhelyében található összes munkáját a román államra szentelte volna hagyni. Akkor, 1951-ben azonban Románia Szocialista Köztársaság Akadémiája visszautasította ezt a nemes gesztust – mint az egy jegyzőkönyvből kiderül, maga a nagy kánonalkotó George Călinescu sem támogatta a „realizmus és extrém formalizmus között tévelygő” művészt... Ennek hatására Brâncuși visszaadta román útlevelét, és 1952-ben megszerezte a francia állampolgárságot. 1957-ben halt meg Párizsban. Ma már minden lexikonban román származású francia szobrászként szerepel.

Romániában csak 1964-ben fedezték fel újra, 2006-ban pedig jelentős tévékampány keretében beszavazták a valaha élt tíz legnagyobb román közé. Még a Román Akadémia is tagjai közé választotta...

